

همایش ملی کارآفرینی و تجاری سازی رشته زبان و ادبیات عربی و ششمین گردهمایی

سراسری مدیران گروه های عربی، دانشگاه سمنان، ۱۳ و ۱۴ اسفند ۱۳۹۳

طرح دو ایده به منظور کارآفرینی در رشته مترجمی زبان عربی

دکتر علی نظری*، محمد فرهادی**

چکیده

کارآفرینی به عنوان عاملی برای برون رفت از مشکلات اقتصادی، نقش بسیار مهمی در عرصه اشتغال بازی می کند به طوری که امروزه، اهمیت این امر سبب شده است که در کشورهای پیشرفته و حتی کشور ایران نیز دانشگاههایی به اسم دانشکده کارآفرینی تشکیل شود. ما در این جستار سعی داریم برای برون رفت فارغ التحصیلان رشته مترجمی زبان عربی از معضل بیکاری، دو ایده را مطرح کنیم تا از این رهگذر روند ایجاد اشتغال برای افراد جویای کار در این رشته را هموار نماییم. در این مقاله بر روی دو محور، ترجمه متون تخصصی و آموزش لهجه های عربی به عنوان راهکارهایی برای کارآفرینی و بر ضرورت بازنگری در سرفصل های رشته مترجمی زبان عربی و هدفمند کردن آموزش آنها تأکید شد. از جمله مواردی که باید بر آن تمرکز شود: یکی پرداختن به متون فقهی - حقوقی و تجاری و افزایش تعداد واحدهای مختص به آنها در زمینه ترجمه، و دیگری پرداختن به یک یا نهایت دو لهجه و افزایش واحدهای مختص به این واحد درسی است. اما در زمینه چگونگی استخدام فارغ التحصیلان، باید نهادهایی خاص به منظور معرفی این افراد تشکیل شود تا از این رهگذر موجبات جذب آنها در ادارات و سازمانها و سایر نهادهایی که به این افراد جهت پیشبرد امورات خود نیاز دارند، فراهم آورند.

کلمات کلیدی: کارآفرینی، رشته مترجمی زبان عربی، متون فقهی - حقوقی و تجاری، آموزش لهجه های عربی.

* دانشیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه لرستان (نویسنده مسئول)، alinazary2002@gmail.com

** دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه لرستان، mohammadfarhadip@gmail.com

مقدمه

" بسیاری از مردم عقاید مختلفی دارند اما تعداد معدودی از آنها هستند که همین امروز و نه فردا و نه هفته آینده، تصمیم می‌گیرند که کاری در مورد این عقاید انجام دهند. آنها فقط امروز تصمیم‌گیری می‌نمایند. کارآفرین واقعی یک عمل‌کننده است نه یک رؤیا پرداز" (گاندری و دیگران، ۱۳۸۸: ۳). نوآوری همواره منبع پیشرفت و آسایش بشر بوده و راههای جدیدی را به او ارائه نموده که سبب تسهیل در انجام امور شده است و در عرصه کسب و کار نیز نوآوری اهمیت حیاتی دارد (خداداد حسینی و دیگران، ۱۳۸۵، ۱).

کارآفرینی به عنوان فعالیتی که هر جامعه‌ای برای برون رفت از مشکلات اقتصادی و به تبع آن اجتماعی‌اش، به آن نیاز دارد، از آغاز خلقت بشر همراه با او در تمام شئون زندگی انسان حضور داشته و مبنای تمامی تحولات و پیشرفت‌های بشری بوده است (صمد آقایی، ۱۳۷۷: ۱۵)، لذا ضرورت دارد که از این موتور محرک اقتصادی به منظور به کارگیری فارغ التحصیلان رشته‌های زبان خارجه و بخصوص زبان عربی که مورد بحث ما هست، به کار گرفته شود تا خدمتی در زمینه کاهش دغدغه‌های افرادی که در این رشته تحصیل می‌کنند، برداشته شود.

در آغاز به طور خلاصه اشاره‌ای به کارآفرینی و پیشینه آن می‌کنیم و در ادامه به ارائه دو طرح در این زمینه می‌پردازیم باشد که مورد توجه دست‌اندرکاران این رشته قرار گرفته تا گامی کوچک در زمینه اشتغال دانشجویان رشته زبان و ادبیات عربی و خاصه رشته مترجمی زبان عربی برداشته شود.

کارآفرینی: ریشه، پیشینه، تعریف

واژه کارآفرینی، از کلمه فرانسوی *entrepreneure* به معنای «متعهد شدن» بوده و نخستین بار اقتصاددانان فرانسوی این واژه را ابداع نموده و در مطالعات خود به کار گرفتند (نظری، ۱۳۸۷، ۵۲).

کارآفرینی نیز همچون دیگر مفاهیم علوم انسانی، تعاریف گوناگونی برای آن ارائه شده است که این تعاریف از سویی بیانگر گستردگی و اهمیت موضوع بوده که می‌تواند از زوایای متعددی مورد بررسی قرار گیرد و از سویی دیگر نشان دهنده پویایی موضوع است که می‌تواند زمینه ارائه مدلها، تئوری‌ها و نظرات متفاوتی را فراهم آورد (همان). واژه کارآفرینی دیر زمانی پیش از آنکه مفهوم کلی آن به زبان امروزی پدید آید، در زبان فرانسه ابداع شده است. در اوایل سده‌های شانزدهم میلادی

کسانی را که در امر هدایت ماموریت های نظامی بودند کارآفرین می خواندند، از آن پس درباره دیگر انواع مخاطرات نیز همین واژه با محدودیت هایی مورد استفاده قرار گرفت. از حدود سال ۱۷۰۰ میلادی به بعد فرانسویان درباره پیمانکاران دولت که دست اندر کار ساخت جاده، پل، بندر، و تأسیسات بودند به دفعات لفظ کارآفرین را به کار برده اند (شاه حسینی، ۱۳۸۸:۱).

در دوره های بعد (سده هفدهم تا آغاز سده بیستم) کارآفرین از دیگر بازیگران صحنه اقتصاد متمایز می شود به طوری که کسی که سرمایه را تولید می کند، با کسی که خطر می کند متفاوت است. همچنین در این دوره میان کارآفرین و مدیریت کسب و کار نیز تفاوت گذاشته می شود. کسی که سود حاصل از سرمایه را تحصیل می کند با شخصی که سود حاصل از توانمندی های مدیریتی را دریافت می کند تفاوت دارد. در دهه های میانی سده بیستم، مفهوم نوآوری به یک جز اصلی تعریف کارآفرینی تبدیل می شود. مفهوم نوآوری می تواند شامل هر چیز باشد؛ از یک محصول جدید گرفته تا ایجاد یک سیستم توزیع جدید و یا حتی ایجاد یک ساختار سازمانی جدید برای انجام امور. و سرانجام از سال ۱۹۸۰ به این طرف مفهوم کارآفرینی از حیطه اقتصاددانان خارج شده و نظر جامعه شناسان و روان شناسان را به خود جلب نموده است (همان).

کار آفرینی دارای تعاریف گوناگونی است که به راحتی نمی توان آن را تشخیص داد و افراد و نهادهای مختلف از دیدگاه خود آن را تعریف کرده اند که ما به ارائه چند تعریف از این اصطلاح بسنده می کنیم.

* کارآفرینی: فرایندی که بتواند با استفاده از خلاقیت، چیز نوئی را همراه یا ارزش جدید با استفاده از شناخت زمان، منابع و به کارگیری ریسک و همراه کردن همراهان به وجود آورد، کارآفرینی نامیده می شود.

* کارآفرینی در تعریفی ساده به فرآیندی اطلاق می شود که طی آن فرد کارآفرین اندیشه کسب و کار مستقل و تأسیس شرکت یا مؤسسه ای انتفاعی یا غیر انتفاعی را در عمل تحقق می بخشد و به ابتکار خود این فرآیند را در راستای هدفهای اقتصادی و سودگرایانه و یا با هدف های اجتماعی و فرهنگی هدایت و راهبری می کند.

* در مجموع بهترین تعریفی که می توان از کارآفرینی ارائه کرد عبارت است از: فرآیند نوآوری و بهره گیری از فرصت ها با تلاش و پشت کار بسیار و همراه با پذیرش ریسک های مالی، روانی و

اجتماعی، که البته با انگیزه کسب سود مالی، توفیق طلبی، رضایت شخصی و استقلال صورت می-پذیرد (نظری، ۱۳۸۷، ۵۳)

کارآفرینی به معنای شناسایی، خلق، و استفاده از فرصت‌ها از طریق ارائه ایده‌های نو و جدید به واقعیت‌های سودآور و تجاری در قالب کالاها و خدمات مورد نیاز جامعه است (همان: ۵۲).

از نظر دانشمندان شهیر کارآفرینی، شناسایی فرصت نقشی بسیار اساسی و کارآفرینانه در فعالیت‌های کارآفرینانه دارد. فرصت‌ها شرایطی هستند که بر اساس آن افراد گزینه‌هایی را به صورت نوآورانه تشخیص می‌دهند و بدین ترتیب امکان معرفی محصول، خدمت، فرآیند، روش سازماندهی امور و بازاری جدید برای آن فراهم می‌شود که منافع حاصل از آن بیشتر از هزینه‌های آن است. با توجه به این موضوع، کارآفرینی راهی برای حل مشکلات اقتصادی امروز ما محسوب می‌شود و ترویج کارآفرینی در همه زمینه‌ها نیاز جدی اقتصاد کسب و کارهای ایرانی است (محمد کاظمی، رضا و دیگران، ۱۳۹۳، ۹۶). امام علی (ع) می‌فرماید: «قَدَرُ الرَّجُلِ عَلَى قَدْرِ هِمَّتِهِ» (بحار الانوار، ۱۹۸۳، ج ۷۸: ۱۴) یعنی ارزش هر فرد به اندازه همت اوست و اگر در این حدیث دقت کنیم بیشتر متوجه اهمیت کارآفرینی می‌شویم، زیرا این امر نیز به همت مصممی نیاز دارد تا افراد وارد عرصه کار و اشتغال شده و در جهت رفع مشکلات جوانان و خود قدم بردارند.

مزایای کارآفرینی

افرادی که به کارآفرینی دست می‌زنند باید دارای ویژگی‌هایی باشند که بتوان به آنها اعتماد کرد، زیرا مسیر کارآفرینی همیشه با مشکلاتی احتمالی روبه‌رو است و حتی امکان مواجه شدن با شکست نیز در آن وجود دارد. اما با این وجود، کارآفرین خطرپذیر است و به جای اینکه منتظر ضمانت یک پایان موفق بماند به فکر و تلاش خود تکیه می‌زند، به مشکلات حمله می‌کند و به پیش می‌رود. پس کارآفرین انسانی منفعل نیست و برای استقبال از آینده روحیه‌ای تهاجمی دارد. لحظه آغازین تنها زمانی نیست که او با ریسک و مخاطره روبه‌رو می‌شود، بلکه ابهام یک پایان نامعلوم، بر هر قدم این راه سایه می‌اندازد. یعنی کارآفرین قدرت تحمل ابهام را دارد. کسی که آگاهانه خود را در میدان مواجهه با مسائل می‌اندازد باید توان سخت کار کردن در شرایط پرتنش را داشته باشد. یعنی کارآفرین با وجود فشار زیاد، کارایی خود را از دست نمی‌دهد (نظری، ۱۳۸۷: ۵۸-۵۹).

از دیگر ویژگی‌های افراد کارآفرین استقلال است، زیرا مالکان کسب و کار مجبور نیستند که از دستورات و ساعات کاری‌ای تبعیت کنند که فرد دیگری آنها را تعیین کرده است و چگونگی ساماندهی یک روزکاری به خودشان بستگی دارد. از ویژگی‌های دیگر کارآفرینی می‌توان به رضایت اشاره کرد، زیرا تبدیل یک مهارت، ایده یا موضوع مورد علاقه خود به کسب و کار، بیش از پرداختن به شغلی که مورد علاقه‌تان نیست رضایت بخش خواهد بود. در ادامه خودباوری نیز از دیگر ویژگی‌های کارآفرینی است، زیرا با دانستن اینکه محصول یا خدماتی ارزشمند تولید کرده‌اید، حس موفقیت عمیقی به شما خواهد بخشید. (همان، ۵۵).

خطرات کارآفرینی

اما کارآفرینی همیشه با موفقیت صورت نمی‌پذیرد و گاهی نیز مخاطراتی در کمین آن است که ممکن است فرد کارآفرین با آنها روبه‌رو شود و نتواند ایده و طرح خود را با موفقیت پشت سر بگذارد که در شکل زیر به صورت تیتروار به مهمترین این خطرات اشاره می‌کنیم: شکست کسب و کار، عدم امنیت مالی، موانع، تنهایی و ساعات کاری طولانی و یا کار سخت.

در حال حاضر در جامعه با معضل بیکاری فارغ التحصیلان رو به رو هستیم. مسلماً دولت به تنهایی نمی‌تواند این تعداد از فارغ التحصیل را استخدام کند پس آنچه که امروزه برای این معضل و همچنین گسترش فرآیند توسعه در کشورها عنوان می‌شود، تکیه بر عنصر انسانی به عنوان مهمترین سرمایه و منبع پایان ناپذیر الهی است و در میان انسان‌ها به افراد خاصی که کارآفرین نامیده می‌شوند، توجه خاصی می‌شود. و این امر سبب شده است که اهمیت وجود کارآفرین در بخش‌های مختلف صنعت، تجارت و خدمات، چه در بخش خصوصی، تعاونی و سازمانهای دولتی اعم از انتفاعی و غیر انتفاعی به حدی جدی و حیاتی تشخیص داده شود که در سی سال اخیر در بیش از ۵۰۰ دانشگاه معتبر کشورهای پیشرفته رشته کارآفرینی ایجاد شده و حتی آن را به مقاطع دبیرستان نیز گسترش داده‌اند (استادزاده، ۱۳۸۲: ۷۱). پس ما نیز همچون دیگر بخش‌ها که وارد عرصه کارآفرینی شده‌اند باید راه را برای ایجاد کارآفرینی در بخش زبان عربی هموار کنیم تا کمتر با مشکل بیکاری و عدم دستیابی به شغل‌های کم درآمد روبه رو شویم. در این مسیر باید به طور مصمم وارد گود شویم تا امیدو نشاط را به دانشجویان تحصیلات تکمیلی این رشته برگردانیم.

طرح دو ایده برای اشتغال به کار در رشته مترجمی عربی

ما در این مقاله بر روی دو محور به عنوان زمینه‌ای برای کارآفرینی و اشتغال متمرکز می‌شویم که در هر کدام از این دو محور باید اقداماتی در جهت هموار کردن شرایط پیش از کارآفرینی، و اقداماتی پس از هموار شدن این شرایط برای به نتیجه رسیدن کارآفرینی صورت پذیرد. در ابتدا بحث خود را در زمینه ترجمه متون فقهی حقوقی و تجاری مطرح می‌کنیم و علت مهم بودن این ایده را توضیح می‌دهیم و راهکار اشتغال در این زمینه را در ادامه آن می‌آوریم و در مبحث بعد به بحث آموزش لهجه های عربی می‌پردازیم که در این زمینه نیز باید اقداماتی پیش و اقداماتی پس از فارغ التحصیلی دانشجویان برای دست یابی به اشتغال صورت پذیرد.

ایده اول: کسب مهارت ترجمه متون تخصصی (فقهی - حقوقی و تجاری)

اقدامات پیش از کارآفرینی در بخش ترجمه متون تخصصی

طبق آخرین آماري که بر اساس دفترچه انتخاب رشته در سال ۱۳۹۳ از سوی سازمان سنجش و آموزش کشور منتشر شده است، رشته مترجمی زبان عربی در مقطع کارشناسی ارشد ۱۵۸ نفر در دو نوبت روزانه و شبانه و در ۱۱ دانشگاه (اصفهان، بوعلی سینا همدان، تهران، تهران (محل تحصیل پردیس فارابی قم)، حکیم سبزواری، سمنان، شهید مدنی آذربایجان، فردوسی مشهد، کاشان، محقق اردبیلی و دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) قزوین) پذیرش می‌کند (دفترچه راهنمای انتخاب رشته آزمون ورودی تحصیلات تکمیلی کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۳) که متأسفانه این رشته تنها اسمی از آن وجود دارد و در عمل هیچ تلاش یا برنامه ای جز معدود کارهای ترجمه و گذرا، برای اشتغال دانشجویانی که در این رشته تحصیل می‌کنند، وجود ندارد. اما با این وضعیت موجود، باز هم می‌توان با انجام یک سری کارهای مثبت و رو به جلو، در بین دانشجویان این رشته شور و حرارتی ایجاد کرد تا در آینده با جدیت بیشتری پا به عرصه این رشته تخصصی گذاشته و در جهت کمک به جامعه و ایجاد اشتغال برای خود قدم بردارند.

تغییر نگرش به سرفصل دروس مترجمی راهی برای هموار کردن کارآفرینی

در این مسیر انتقاداتی به مواد درسی این رشته وارد است که متأسفانه بیشتر حول محور متون مطبوعاتی و مخصوصاً سیاسی می‌چرخد و دانشجویان رشته زبان عربی با توجه به اینکه در طول

دوران کارشناسی نیز به تناوب با متون سیاسی و تا حدودی متون مطبوعاتی دیگر سر و کار دارند، به طور کلی در این زمینه توانایی لازم را کسب می‌کنند، اما در زمینه متون تخصصی از جمله متون فقهی - حقوقی و تجاری کمتر دیده شده است که دانشگاهها به این قبیل متون بپردازند و شاید این امر متوجه دانشجویان و اساتید ماست که بیشتر کار خود را بر روی متون سیاسی که ترجمه آنها با در دسر کمتری مواجه است متمرکز می‌کنند و از کار کردن در دیگر زمینه ها خودداری می‌کنند و این در حالی است که ترجمه متون فقهی - حقوقی و تجاری بسیار در کشور ما کاربرد دارد و با مراجعه به دارالترجمه‌ها می‌توان این امر را مشاهده کرد و متأسفانه دانشجویان زبان عربی اغلب در این زمینه ها توانایی چندانی نداشته و تنها به ترجمه تحت اللفظی این متون از روی فرهنگها اکتفا می‌کنند که این امر منجر به قطع همکاری آنان با این نهادهای خدماتی (دارالترجمه‌ها) می‌شود.

البته مشکل به همین جا ختم نمی‌شود، زیرا متون حقوقی با توجه به پیچیدگی‌های خاصی که در ترجمه آنها وجود دارد می‌طلبند که اساتید محترم بر روی این مسأله تمرکز کرده و بیشتر دانشجویان را با این دست متون آشنا ساخته تا در آینده برای دست‌یابی به شغل با مشکل مواجه نشوند. با این وجود، خوشبختانه در گروه مترجمی دانشگاه اصفهان ۴ واحد شامل «بررسی متون حقوقی (اسناد)» و «ترجمه متون حقوقی (گواهی‌ها)» گنجانده شده است که در نوع خود حرکتی رو به جلو تلقی می‌شود، اما از آنجایی که باز هم سرفصل‌ها کلی بوده و دانشجو در هر زمینه به مقدار اندکی اکتفا می‌کند باید واحدهای بیشتری به این امر اختصاص داده شود و تخصصی‌تر به مسأله نگاه شود تا دانشجو هنگام پایان یافتن دوران تحصیلی با مهارت کافی در چند زمینه که کاربرد بیشتری دارند، از جمله همین متون حقوقی و تجاری که بیشترین کاربرد را دارد، فارغ التحصیل شود.

با توجه به گفته‌های بالا توصیه ما بر این است که ۸ واحد صرفاً به بحث متون فقهی - حقوقی و تجاری (با انواع آن) چه به صورت عربی به فارسی و بالعکس، اختصاص داده شود تا آموزش موجود در این گروهها با نتیجه همراه شود، زیرا ضرورتی ندارد که متونی که ترجمه آنها با سختی کمتری مواجه است به دانشجو آموزش داده شود، بلکه باید کار در زمینه‌های سخت‌تر را هدف آموزش قرار دهیم و گرایش رشته مترجمی را از این کلی‌گرایی که بدان گرایش پیدا کرده است رها سازیم و کار خود را در زمینه ترجمه بر محورهایی خاص و کارآمدتر متمرکز کنیم تا حاصل این کار را در آینده مشاهده کنیم. البته منظور ما این نیست که سایر بخش‌های عربی از جمله متون سیاسی، اقتصادی، ورزشی، اجتماعی و ... کاملاً مغفول گذاشته شود، بلکه نظر ما این است که این متون را به خودی خود می‌توان فرا گرفت و تقریباً خودخوان هستند ولی متون تخصصی از آن دست که به آنها اشاره شد

با پیچیدگی‌های خاصی روبه‌رو هستند پس ضرورت دارد که این واحدها را به اساتید متخصص در این زمینه واگذار کرد.

مرحله اشتغال به کار دانشجویان متخصص در ترجمه متون

اما پس از اینکه دانشجویانی که مهارت تخصصی در زمینه ترجمه بدست آورده‌اند، از دانشگاه فارغ التحصیل شدند نباید به حال خود رها شوند، بلکه در این زمینه باید دست به کار شد و اقداماتی برای جذب این افراد به بازارکار انجام داد. پیشنهاد ما بر این است نهادی به عنوان «متخصصین ترجمه» زیر نظر گروه‌های کل کشور در تهران تشکیل شود و از میان دانشجویانی که در این رشته فارغ التحصیل می‌شوند، به صورت هماهنگ، سالانه امتحانی تخصصی گرفته و از میان قبول شدگان از این امتحان با به عمل آوردن مصاحبه حضوری، در نهایت چند نفر به عنوان متخصص ترجمه انتخاب شوند و از سوی این نهاد به آنها مدرک مترجمی معتبر اعطا شود تا در زمینه اشتغال با مشکل مواجه نشوند.

اما کار نباید به همین جا ختم شود، بلکه باید این نهاد (متخصصین ترجمه) با سازمانها و دارالترجمه‌ها و سایت‌های خبری و کلیه نهادهایی که با زبان عربی سروکار دارند قرارداد همکاری امضا کرده و به صورت مستقیم از بین دانشجویان برگزیده جهت استخدام در ادارات و سازمانهای مربوطه اقدام کند. حتی اگر این قرارداد همکاری صورت نپذیرد با داشتن مدرک معتبر مترجمی از سوی این نهاد که بعداً مورد توجه قرار خواهد گرفت، دستیابی به شغل برای این متخصصین ترجمه آسانتر شده و بیشتر به آنها جهت واگذاری امور ترجمه یا استخدام در ادارات کمک می‌کند. متأسفانه دانشجویان این رشته بعضاً به دارالترجمه‌ها و ادارات و سایت‌های خبری مراجعه می‌کنند و به توفیق چندانی در این زمینه دست نمی‌یابند، زیرا اولاً دانش کافی در این زمینه را ندارند، ثانیاً نهادی که این مترجمین را دسته بندی و سامان دهد وجود ندارد، لذا بعضاً از این عزیزان سواستفاده شده و با قیمت‌های بسیار ناچیز، به ترجمه در کلیه بخش‌ها می‌پردازند و حتی مشاهده شده که برخی از این ترجمه‌ها که بیشتر بخش حقوقی و تجاری مد نظر ماست، به علت انجام ترجمه ناقص از سوی دانشجویان برگشت داده می‌شود؛ پس اینجاست که ضرورت دارد در طرح پیشنهادی که در بالا به آن اشاره شد با دقت نگرسته و در پی اجرای آن باشیم تا این اقدام در زمینه اشتغال برای دانشجویان راهگشا باشد.

ایده دوم

اهمیت دادن به بحث آموزش لهجه‌های عربی

از آنجایی که تقریباً اکثر زبان‌های زنده دنیا به دو شکل رسمی و محاوره‌ای کاربرد دارند، لذا وجه رسمی زبان کمتر جنبه کاربردی در زندگی روزمره مردم دارد و بیشتر در مجامع رسمی مانند اخبار رادیو، تلویزیون و جلسات مقامات رسمی و همچنین منابع متنی مانند روزنامه‌ها، مجلات، کتاب‌ها و سایت‌های اینترنتی کاربرد دارد (اصول یادگیری زبان خارجی، وب سایت ایران مترجم).

با توجه به اینکه در کشورهای عربی اکثر مردم به لهجه‌های عربی تکلم می‌کنند و تنها اقشار فرهیخته و محافل رسمی از زبان فصیح استفاده می‌کنند، می‌طلبند که گروه‌های مترجمی زبان عربی با جدیت بیشتری به مبحث آموزش لهجه‌های عربی پردازند و تنها به مبحث آموزش زبان فصیح که یادگیری آن به مراتب آسانتر از لهجه‌های عربی است توجه نکنند. اما متأسفانه شاهد آن هستیم که تنها ۲ واحد برای آموزش لهجه‌های عربی در رشته مترجمی زبان عربی در نظر گرفته شده است که این ۲ واحد به هیچ وجه برای یادگیری لهجه‌های عربی کافی نیست و از آنجایی که لهجه‌های بسیار زیاد و متنوعی در زبان عربی وجود دارد و این لهجه‌ها از قواعد صرفی و نحوی خاصی برخوردار نبوده و معمولاً فرهنگ‌هایی برای توضیح لغات و کلمات آنها و طریقه نوشتارشان نوشته نمی‌شود، (اللهجات العربیة، وب سایت ویکی‌پدیا) لذا باید رویکردی کاربردی‌تر در زمینه آموزش لهجه‌ها در پیش گرفت. به منظور حل مشکلات موجود در سرفصل‌ها و تعداد ساعات آن، ما چند پیشنهاد ارائه می‌دهیم که در زیر به آنها اشاره می‌کنیم:

باید کتب بیشتری در زمینه لهجه‌ها نوشته شود که متأسفانه این امر مغفول مانده است و محدود کتب و کارهایی برای آموزش لهجه‌ها به نگارش درآمده است که از جمله مهمترین آنها می‌توان به کتاب «همراه شما در عراق» از دکتر شاکر عامری و دکتر علی ضیغمی از اساتید دانشگاه سمنان در زمینه لهجه عراقی، و کتاب «شدی الحیاء» نوشته دکتر مسعود فکری در زمینه لهجه شامی، و کتاب لینگافن در زمینه آموزش لهجه مصری اشاره کرد. ولی با این وجود باید کتب بیشتری در تمام زمینه‌ها و با وسعت بیشتری به نگارش درآید تا زبان آموزان در این زمینه با مشکل کمبود منابع یادگیری مواجه نشوند. خوشبختانه کانون زبان ایران در صدد است که بر منوال کتاب شدی الحیاء، دست به تألیف سه کتاب در زمینه لهجه‌های مصری، عراقی و خلیجی بزند (دوره‌های آموزشی، کانون زبان ایران). که البته

تاکنون این امر محقق نشده است و انتظار می‌رود که هر چه سریعتر این کتابها و کتابهای دیگری در مورد لهجه‌ها عربی با انواع زمینه‌های آن به رشته تحریر درآید تا دانشجویان این رشته در زمینه یادگیری آنها با مشکلات کمتری مواجه شوند.

بحث دیگری که در زمینه آموزش لهجه‌های عربی مطرح است، دادن فرصت مطالعاتی به دانشجویان و اساتید این رشته است. دانشگاههای کشور باید زمینه استفاده از فرصت مطالعاتی جهت پژوهش و به نگارش درآوردن کتب مربوط به لهجه‌های عربی اقدام کنند تا این واحد درسی به صورت تخصصی به دانشجویان آموزش داده شود؛ و این امر زمانی ضرورت بیشتری به وجود آن احساس می‌شود که در سطح گروههای عربی کشور متأسفانه اساتیدی به تدریس این واحد می‌پردازند که تسلطی بر لهجه‌های عربی نداشته و تنها با معرفی کردن اندک جزواتی این واحد درسی را تقریباً بدون هیچ گونه کارایی به پایان می‌رسانند در صورتی که اگر استادی در کشورهای عربی به طور تخصصی به فراگرفتن این لهجه‌ها و البته قواعد صرفی و نحوی تقریباً بی پایه و اساس آنها بپردازد بهتر می‌تواند دانشجویان را آموزش داده و در فراگیری لهجه‌ها به آنها کمک کند.

مشکل دیگری که در این زمینه وجود دارد پرداختن به چند لهجه در این ۲ واحد لهجه است که این امر خود متأسفانه روند یادگیری را با مشکل مواجه می‌کند و بهتر است گروههای عربی که بخش مترجمی دارند به طور تخصصی بر روی یک یا نهایتاً دو لهجه متمرکز شوند تا فرآیند یادگیری با روند سریعتری صورت پذیرد.

مشکل بعدی که در زمینه آموزش لهجه‌ها وجود دارد کم بودن واحدهایی است که به این واحد درسی اختصاص داده شده است و با گذراندن دو واحد درسی امکان یادگیری یک لهجه وجود ندارد، حال باید به این مسأله نیز دقت کرد که این امر یادگیری معمولاً زیر نظر اساتیدی که در این زمینه تخصص چندانی نداشته و تنها به جزوات پراکنده و فیلم‌های موجود در سایت‌های اینترنتی اکتفا می‌کنند و این واحد درسی علناً و حقیقتاً بدون فایده به پایان می‌رسد.

در پژوهش در لهجه‌ها هنوز تا جایی که ما مطلع هستیم فرهنگ لغتی در زمینه لهجه‌های عربی به نگارش در نیامده است و حتی ترجمه نشده است و می‌شود با کمی دقت و درنگ بر همان شیوه‌ای که دکتر مسعود فکری برای مکالمه زبان فصیح عربی در سه سطح ابتدائی، متوسط و عالی نگاشته‌اند عمل کرد و زمینه را برای یادگیری لهجات عربی هموار کرد.

توصیه ما بر این است با توجه به آنکه ترجمه شفاهی و همزمان در چهار واحد تدریس می‌شود، دو واحد آن را به بخش آموزش لهجه‌ها اختصاص دهیم و در کلاس‌های درس توصیه ما به اساتید محترم و بزرگواران این عرصه این است که از فیلم‌های آموزشی با زیر نویس فارسی استفاده کنند، زیرا صرف دوبله کردن فیلم به لهجه‌های عربی کافی نبوده و به قدری در فیلم‌ها تند و سریع تکلم می‌شود که دانشجویان اغلب متوجه نمی‌شوند و توصیه می‌شود که فیلم‌های آموزشی در زمینه لهجه‌ها سطح بندی شود تا دانشجویان به راحتی با این فیلم‌ها ارتباط برقرار کرده و این امر به روند یادگیری آنها کمک کند.

اگر دانشگاه‌های کشور سالانه تعدادی فرصت مطالعاتی به دانشجویان مستعد در زمینه فراگیری لهجه‌ها اعطا کنند و دانشجویان نمونه را به کشورهای عربی روانه کنند این امر خود زمینه ساز پیشرفت در بخش یادگیری زبان شده و با ایجاد انگیزه در بین دانشجویان مترجمی زبان عربی شور و حرارت نهفته در درون آنها برانگیخته خواهد شد و خوشبختانه شنیده شده که دانشگاه تهران در نظر دارد که در سال تحصیلی جدید، در رشته مترجمی زبان عربی در مقطع دکتری پذیرش داشته باشد و امیدواریم که این امر سرآغازی برای شروع رشد و پیشرفت این رشته در کشور باشد.

آموزش لهجه‌ها برای وارد شدن به بازار کار

بحث دیگری که در زمینه کارآفرینی در رشته مترجمی زبان عربی مطرح است، بحث کارآمد کردن آموزش لهجه‌های عربی است. از آنجایی که ایران یکی از قطب‌های مهم گردشگری در منطقه به شمار می‌رود که با برخورداری از سابقه دیرین تمدن و فرهنگ، طبیعت و شرایط اقلیمی گوناگون و عوامل دیگر از این دست از جمله کشورهایی به شمار می‌رود که سالانه مقصد گردشگران بسیاری است و البته به حکم قربانهای دینی و مذهبی و به عنوان کشوری که به یمن واقع شدن بارگاه امام رضا (ع) و حضرت معصومه (س) و دیگر بقعه‌های مبارک، از مقصدهای مسلمانان و مخصوصاً شیعیان به منظور زیارت به شمار می‌رود، باید از این ظرفیت استفاده کرده و زمینه را برای اشتغال دانشجویان مسلط به لهجه‌های عربی و به طور کلی مکالمه عربی هموار کرد، زیرا بنا بر آمارهای موجود حدوداً ۲۶ درصد از کل گردشگران به قصد زیارت سفر می‌کنند (مومنی و دیگران، ۱۳۸۷: ۱۵)

پس می‌توان با عزمی جدی در این زمینه به کارآفرینی روی آورد. بد نیست که به آمار گردشگران عرب در ایران اشاره کنیم که در طی ده ماه یعنی از فروردین تا دی سال ۱۳۹۱، یک میلیون و ۲۰۹ هزار

و ۶۹۶ نفر از کشورهای حوزه‌ی خلیج فارس به ایران سفر کردند که این آمار نسبت به مدت زمان مشابه در سال پیش، رشد ۵۷ درصدی دارد و این گردشگران از کشورهای عراق، عربستان، کویت، عمان، امارات و قطر بوده‌اند و سفر این گردشگران به ایران، بیش از دومیلیارد دلار درآمد ارزی برای کشور داشته و ۶۰۰ هزار شغل مستقیم و غیرمستقیم ایجاد کرده است (ایسنا، سه‌شنبه ۱۵ اسفند ۱۳۹۱). با توجه به اینکه یکی از نیازهای اساسی این گردشگران بحث مترجم است، لذا انتظار می‌رود که نهادی زیر نظر انجمن ایرانی زبان و ادبیات عرب تشکیل شود و به کسانی که در زمینه لهجه‌ها مهارت دارند مدرک مترجمی معتبر اعطا کند و این افراد به صورت مستقیم، زیر نظر این انجمن به تورهای گردشگری و نهادهایی که در زمینه توریسم فعالیت می‌کنند برای استخدام و بستن قرارداد همکاری، معرفی شوند.

راهکار دیگر این است که نهادی مستقل زیر نظر افرادی خاص یا نهادی به نمایندگی از گروه‌های مترجمی عربی سراسر کشور در تهران به نام نهاد «متخصصین ترجمه» یا هر اسم مشابه دیگری تشکیل شود و هر دوره درست بر منوال انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی دارای اعضای خاص باشد و انجام کلیه امور مترجمین را بر عهده گرفته تا تمامی نهادها و اداراتی که نیاز به مترجم چه در زمینه کتبی و چه شفاهی و ... دارند زیر نظر این نهاد به جذب نیروهای مورد نیاز خود اقدام کنند.

راهکار دیگر جهت کارآفرینی در این زمینه استخدام افراد کارآمد در بین برگزیدگان بخش لهجه‌های عربی با برگزار کردن امتحان کتبی و شفاهی در بین فارغ‌التحصیلان این رشته برای بورسیه تحصیلی به خارج و استخدام آنها در گروه‌های مترجمی سراسر کشور است تا بخش لهجه‌ها و به تبع آن بخش مکالمه عربی به دست این افراد متخصص واگذار شود تا هم مشکل آموزش در این گروه‌ها رفع شود هم افراد فارغ‌التحصیل جذب هیئت علمی شوند.

نتیجه

کارآفرینی در رشته مترجمی زبان عربی راهکاری است که می‌توان از آن جهت رفع مشکل بیکاری فارغ‌التحصیلان این رشته بهره برد. در این زمینه ما دو طرح را مطرح کردیم:

۱- پرداختن به ترجمه متون تخصصی کاربردی‌تر در جامعه مثل متون فقهی - حقوقی و متون تجاری.

۲- اهمیت دادن به بحث آموزش لهجه‌های عربی با رویکردی هدفمندتر و به شکلی جدیدتر.

در هر یک از این دو طرح با انجام اقداماتی از طرف اساتیدی که در این زمینه فعالیت دارند می‌توان روند آموزش و یادگیری را چه در بحث ترجمه و چه در بحث آموزش لهجه‌ها با کیفیت بیشتری ارائه کرد تا نیروهای با دانش تخصصی، وارد بازار کار شوند. توصیه ما بر این بود که نهادهایی با اسم خاص مثلاً «متخصصین ترجمه» زیر نظر گروه‌های مترجمی سراسر کشور به طور مستقل یا زیر نظر انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی تشکیل شود و با انجام امتحانات و مصاحبه‌های حضوری، افراد با استعداد شناخته شده و مدرک معتبر مترجمی در بخش‌های مختلف به آنها اعطا شود و با بستن قرارداد همکاری با نهادها و سازمان‌ها و خبرگزاری‌ها و ... که به این نیروها نیاز دارند، به طور مشخص و بابرنامه، برای استخدام این افراد اقدام کنند و اقدامات تشویقی از جمله دادن بورس به دانشجویان برتر در زمینه لهجه‌ها و در ادامه واگذاری آموزش لهجه‌ها به این افراد را در دستور کار خود قرار دهند تا شاید از این طریق آشفته بازار مترجمین به ثبات رسیده و افراد جویای کار در این زمینه با دانش بیشتری وارد عرصه کار شوند.

منابع

۱- کتابها

خداداد حسینی، سید حمید، شهریار عزیزی، حسین میر حسینی، (۱۳۸۵)، **کسب و تجارت الکترونیکی**، چاپ اول، تهران، سمت.

شاه حسینی، علی، **کارآفرینی**، تهران، آبیژ، چاپ دوم، ۱۳۸۸.

گاندردی، ایزاک و جیل ر. کیکول، (۱۳۸۸)، **مدیریت استراتژیک کارآفرینی**، ترجمه دکتر سید محمد ابراهیمی و دکتر کورش نجفی پاشاکی، چاپ اول، تهران، مهکامه.

المجلسی، محمد باقر، **بحار الأنوار، الجزء الثامن و السبعون**، (۱۴۰۳/۱۹۸۳)، الطبعة الثانية، بیروت، مؤسسه الوفاء.

نظری، محمد رضا، (۱۳۸۷)، **اصول و مبانی کارآفرینی**، چاپ اول، تهران، پیام پویا.

۲- مجلات

استادزاده، زهرا، (۱۳۸۲)، «**کارآفرینی، اشتغال و توسعه**»، **رهیاف**، تهران، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، صص ۷۱-۸۰.

صمد آقایی، جلیل، (۱۳۷۷)، «**از کارآفرینی تا جان آفرینی**»، **مجله «کار و جامعه»**، تهران، مؤسسه کار و تامین اجتماعی، صص ۱۵-۲۳.

محمد کاظمی، رضا و دیگران، **شناسایی فرصت های کسب و کار (کارآفرینانه) در صنعت ورزش با رویکرد فناوری اطلاعات**، (۱۳۹۳)، **توسعه و کارآفرینی**، تهران، دانشگاه تهران، صص ۹۵-۱۱۲.

مومنی، مصطفی، مظفر صرافی، محمد قاسمی خوزانی، ساختار و کارکرد گردشگری مذهبی فرهنگی و ضرورت مدیریت یکپارچه در کلان شهر مشهد، (۱۳۸۷)، **مجله جغرافیا و توسعه**، سیستان و بلوچستان، دانشگاه سیستان و بلوچستان، صص ۱۳-۳۸.

۳- سایت‌ها

خبرگزاری ایسنا، (۱۳۹۱) «اعلام تعداد گردشگران ورودی از حوزه‌ی خلیج فارس به ایران»،

<http://www.isna.ir/fa/news/۹۱۱۲۱۵۱۰۴۳۸>

وب سایت ایران مترجم، «اصول یادگیری زبان خارجی»، <http://text-translator.com>.

کانون زبان ایران، «دوره‌های آموزشی»، <http://ili.ir/Default.aspx?tabid=۸۲>.

وب سایت ویکی‌پدیا، (۲۰۰۸)، «لهجات عربیه»، <http://ar.wikipedia.org/wiki>.

اقتراح فکرتين لريادة الأعمال في فرع الترجمة للغة العربية

الدكتور علي نظري* ، محمد فرهادي**

الملخص

تلعب ريادة الأعمال، كعامل للخروج من المشاكل الاقتصادية، دوراً هاماً جداً في ميدان العمل بحيث نشاهد اليوم تأسيس كليات تحت عنوان "كلية ريادة الأعمال" في البلدان المتقدمة، وأيضاً في بلادنا إيران. في هذا البحث، نقترح فکرتين لخروج المتخرجين في فرع الترجمة من مشكلة البطالة كي نمهد عملية خلق فرص العمل للذين يبحثون عن العمل في هذا الفرع. أكدنا في هذا البحث على محورين، هما ترجمة النصوص المتخصصة وتعليم اللهجات العربية كحلول لريادة الأعمال وأيضاً ضرورة مراجعة عناوين فرع الترجمة وتبيين أهداف تعليمها. ففي ميدان الترجمة، يجب التركيز على النصوص الفقهية القانونية والتجارية وزيادة الوحدات الدراسية الخاصة بها، هذا أولاً، وثانياً التطرق إلى واحدة أو اثنتين من اللهجات العربية للتعليم لا على جميع هذه اللهجات، وزيادة الساعات التي تختص بهذه الوحدة الدراسية. وأما عن كيفية استخدام هؤلاء المتخرجين فيجب تشكيل مؤسسات خاصة لتعرف هؤلاء الأشخاص إلى المكاتب والأنظمة والمؤسسات الأخرى التي تحتاج إلى هؤلاء المتخرجين المتخصصين للقيام بأعمالها بغية توظيفهم في هذه الأنظمة السابق ذكرها.

كلمات مفتاحية: ريادة الأعمال، فرع الترجمة للغة العربية، النصوص الفقهية – القانونية والتجارية، تعليم اللهجات العربية.

* أستاذ مشارك في فرع اللغة العربية وآدابها، جامعة لرستان (الكاتب المسؤول)، alinazary2002@gmail.com

** طالب دكتوراه بجامعة لرستان mohammadfarhadip@gmail.com

Two ideas for entrepreneurship in the field of Arabic Language

Dr. Ali Nazari*, Muhammad Farhadi**

Abstract

Entrepreneurship as a factor for overcoming economic difficulties plays a very important role in the field of employment .So that today the importance of this case has caused the establishment of universities called entrepreneurial colleges in developed countries and even in Iran. In this paper we are trying to propose two ideas in order to be resolved Arabic translation graduates unemployment problem. in this way, the process of creating jobs for people seeking work in this field will be facilitated. In this paper was emphasize on two axis translation of professional texts and education of Arabic dialects as solutions for entrepreneurship and was emphasize the need for a revision of course topics in the field of Arabic translation and targeted training too. Among the factors that should be focus on first we consider dealing with the and Legal_ Jurisprudential texts and commercial texts and Increase the number of credits related to them in the field of translation, and then dealing with one or utmost two accents and Increase in the credits related to this course. In the case of employment of graduates, special institutions should be established in order to organize and introduce these graduates, providing employment them in the offices, organizations and other institutions that need such graduates for doing affairs.

Key words : Entrepreneurship, Arabic Language Course, jurisprudence-legal texts and business texts, Learning Arabic dialects.

* Associate professor at Department of Arabic Language and Literature, University of Lorestan
alinazary۲۰۰۲@gmail.com

** PhD student of Arabic Language and Literature, University of Lorestan , mohammadfarhadip@gmail.com